

בס"ד

קונטרס

זכוּת אֲבוֹת

ובו סדר השתלשלות דורות הקודש
עובדות ודרכי חיים
מאבותינו הקדושים נוחם עדן

הגזע ושרשיו

לאהר

זאלץ - סג"ל (פינסקער)
גולדהבר - קרויטהמר - זרהפטיג

~ מהדורת ביקורת ~

מהדורה זו הינה מהדורת ביקורת בלבד
אבקש לקבל הערות והארות תהיות והוספות
ואי"ה אתקן ואוסיף ככל שיידרש במהדורה הסופית

0527147434

100200@Okmail.co.il

לכל האנשים היקרים שהאירו את עיני
תודתי נתונה לכם מעומק ליבי
רשימת תודות מפורטת תבוא אי"ה במהדורה הסופית

משפחת לאהר

(א) הר"ר ישראל דוב חזן מבובריקא. (עמ' א)

זו' מרת טאבא בת הר"ר ר' דוד יהודא מבובריקא. ראה להלן אודות משפחה זו. (עמ' ה)

(ב) בנו הר"ר יעקב לאהר מצפת. (עמ' ט)

זו' מרת שרה בת הר"ר ר' יהושע זאב סג"ל מפינסק. ראה להלן אודות משפחה זו. (עמ' י)

(ג) בנו הר"ר משה צבי לאהר. (עמ' יג)

זו' מרת שפרה חיה בת הר"ר יעקב קאפיל גולדהבר מטבריה. ראה להלן אודות משפחה זו. (עמ' טו)

חותנו הר"ר קהת קרויטהמר מטבריה. ראה להלן אודות משפחה זו. (עמ' טז)

(ד) חתנו הר"ר שלום צבי דזיאלובסקי.

הר"ר ישראל דוב חזן מבובריקא

ר' ישראל דוב חזן נולד בערך בשנת תקפ"ח, בעיר בובריקא - חבל לבוב שבגליציה המזרחית. הוא עלה לארץ הקודש בין השנים תר"ה-תר"ט, וכנראה מיד לאחר עלייתו או אפילו לפניו נשא לאשה את מרת טאבא בת הרה"ח ר' דוד יהודא זאלץ מבובריקא, עליו נרחיב בפרק הבא.

בערך בשנת תרי"ג נולד לו בנו הבכור ר' יעקב, לאחריו נולדו לו עוד ילדים, הידועים לנו: ר' חיים, ר' שמחה ומרת שרה יוטא. במפקד מונטיפיורי משנת תרל"ה מופיעים בנוסף גם: אברהם משה, פסח, ומלכה. שנת פטירתו של ר' ישראל דוב אינה ידועה לנו, אך היא אינה קודמת לשנת תרס"ו.

מה שנקרא בתואר 'חזן' הוא כנראה מתוקף היותו שליח ציבור ידוע. במפקד תרס"ו כתוב עליו "שוקד על התורה", ובמפקד תרל"ה כתוב "חזן ולומד". אנו מוצאים באגרת ששלח הרה"ק ר' אהרן מטשערנביל זי"ע להרה"ג ר' שמואל העליר זצ"ל רב העיר צפת שכתב לו וז"ל:

"וימחול נא להודיענו מבריות הש"ץ ר' ישראל דוב שי"

מצאנו את חתימות ר' ישראל דוב במספר מסמכים מהתקופה ההיא, במרביתם חתם את שמו בתוספת שם חותנו, ר' ישראל דוב ח"ר דוד יהודא מבובריקא.

תחילה נביא שתי חתימות מכתב ידו, לקבלת התנאים של ה'חברא קדישא' בצפת; באחת מהן כחותם ראשון. מחתימות אלו ניתן לשער כי היה מחברי החברא קדישא בצפת.

עוד אנו מוצאים את חתימתו ואת חתימת בנו ר' יעקב, במסמך ששלחו בני הכוללים דצפת להרה"ק ר' חיים מהלברשטאם זצ"ל בנוגע לחלוקת כספי התמיכה, המסמך נשלח לא יאחר משנת תר"מ, ובו הקפידו החותמים לחתום בעיר מולדתם. הנה פתיחת המכתב והחתימות²:

**ב"ה לטי כל חמדת ישראל צדקתו כהורי אל. לכבוד הרב הצדיק הקדוש
המפורסם לשם ולתפארת בוצינא קדישא חסידא ופרישא² שר התורה מוסת
הדור והדרה. אספקלריא המאירה. צפירת תפארה. ראש כל בנה"ג אדמו"ר
קקש"ת מו"ה חיים שליט"א הלברשטאם יה"ו דליפ"ש שנים כשני אליהו:זרעו
לברכה כיר"א.**

**ישראל דוב חתן ר' דוד יהודה ז"ל מבורקא
מרדכי ברי"ח מטישערנאוויטין
שלמה יעב"ץ מבוטשאטש
ישראל נח במו"ה יוסף יהודא מבורקא
ראובן בן ר' אליהו מבראד
נתן נטע מטארנאפאל
יעקב ב"ר ישראל דוב מבוריקי**

חתימות נוספות, שניים מהן מ'מעות קדימה'. מהשנים תרס"ג, תרס"ד ותרס"ו:

ישראל דוד חתן כר' דוד יסודא וללס"ה

ר' ישראל דוב חתן ר' דוד יהודא ו"ל

שערי תורה ותפלה

רשימת החברים מאה"ק

**"ישראל דוב מבוריק
יעקב לאהר ש"ב"**

² מתוך ספר ארץ הצבי עמוד 183 והילך.

בנוסף אנו מוצאים את האב ואת בנו בסדרת מכתבים בנוגע להקמת בית המדרש 'קאמרנא' בצפת, חלקם נשלחו ע"י גיסו של ר' ישראל דוב - ר' ישראל זאלץ, וחלקם ע"י הרה"צ ר' אליעזר צבי מקאמרנא זצ"ל.

אליעזר צבי סאפרין מקאמרנא (גאליציען)

ב"ה יום ד' פרשת לך שנת תרנ"ח לפ"ק קאמרנא

לכבוד האי גברא רבה ויקרא ה"ה הרב החריף ירא ה' חכם וגבון המפורסם לשבח כש"ת מו"ה משה חרג שליט"א ולכבוד ה"ה הרבני החסיד המופלג כש"ת מו"ה ישראל דוב חזן נ"י.

ב"ה קאמרנא לסדר ואגולה שמך

שלום וכט"ס לכבוד ידידי הרב המאוה"ג החריף ובקי המופלא ומופלג בתורה וביראה ... כקש"ת מו"ה משה חרג שליט"א ולגיסו היקר והנעלה החסיד המפורסם מו"ה ישראל דוב [חזן] נ"י.

אחדש"ה הנני כזה שחראו תיכף בוריות להשתדל כזה ולשלוח לכאן הצעמיל מהאנשים המתנדבים ומתפללים בבוקר ובערב בביהמ"ד של אדמו"ר ה"צ שליט"א מקאמרנא ולשלוח לכאן 2 ראמיל י"ש של פסח נמתק בענים וחוק כמו בשנה אשתקד וגם מלית קטן מירושלים עבור אדמו"ר שליט"א ובעת הצעמיל ישלח אדמו"ר שליט"א מעות עבור זה ולמע"ה לשלוח תיכף שתבוא לכאן קודם פורים ויהי' נחת רוח לפני

בעה"י ה' וישב ששוין [תרנ"ז] לפ"ק קאמרנא

ישאו הרים שלום וכט"ס להני שלשה מטיבי לכת הרבנים המופלגים והחכמים יראים ושלמים בתורת ד' תמימה ה"ה הרב המאוה"ג החריף ובקי וכו' וכו' מו"ה משה חרג והשני בדומה לו כבוד גיסו הרב וכו' מו"ה ישראל דוב [חזן] נ"י וכבוד בנו היקר הגביר הנכבד המפורסם מה"ו יעקב לאהר נ"י.

אודיעכם כעת במכתבי הנוכחי מה שרמזתי עליו במכתבי הקודם כי באתי ... הקדוש של אדמו"ר ה"צ שליט"א מקאמרנא ומכרתי לו הביהמ"ד שלי אשר בניתי מחדש והע"נ והחדר שיש שם והשני חלקי בור מים שיש לי שם והנה רצוף פה שמר הרשאה אשר אני מרשה אתכם בכוחי כנהוג ע"פ ד"ת הק' ותכתבו קנין ע"ש אדמו"ר הקדוש מקאמרנא שליט"א לו ויו"ה ולבאי כוחו הביהמ"ד והעזרת נשים והדירה החצר ושני חלקי בור מים והביה"כ ככל ה... הנוהגים בעיה"ק צפת'ו ולעשות הקנין אצל ... אשר החכם פאשי יחזום בחתימתו לקיים הקנין ולכתוב הקנין בכתב אשורית יפה על בוגען ... גדול ככל הקנינים הנשלחים לצדיקי דורנו ואל יצמצמו במעות בכדי שיהי' הכול ביופי והדור והנה רצוף פה הפס"ד מב"ד צדק בצפת'ו

ואבקש מאד לה"ג ר' משה חרג שישלח תיכף אגרת בצחות לשונו לאדמו"ר הקדוש בשבח הביהמ"ד ומהמדרשים המובא גורל מעלת קנין ביהמ"ד בארץ הקדושה וגם יכתב עלי איך אני טרחתי בדבר הזה וגם יקרת משפחתי ... לאדמו"ר הקדוש שליט"א בדבר זה וכל זה נכתב קודם שליחת הקנין והקנין יהי' ע"ש אדמו"ר ה"צ ר' אליעזר צבי ספרין בה"צ הקדוש ר' יצחק יהודא יחיאל מקאמרנא לו לבאי כוחו וליו"ה ... יודיעכם המצפה לראותכם בקרוב ברוב הצלחות ישראל זאלץ"ה בהרב דוד יורא זצ"ל ... בלונ"ה.

(מש"כ במכתבי ר' ישראל 'גיסו', הוא ללא ספק ט"ס וצ"ל 'גיסו').

נוסיף כאן, ששני בני ר' ישראל דוב - ר' חיים ור' שמחה - התעסקו בהדפסת ספרים, והנה הסכמה שניתנה לספר שהדפיס ר' חיים, בו הוא מוזכר כ"נכד הטו"ז⁷:

⁷ מתוך ספר שלשלת קאמרנא עמוד רמ"א והילך.

⁷ ספר לבושי אור יקרות עמוד 128.

לסיום, נציג את חלקת המשפחה שבבית"ח העתיק בצפת סמוך ונראה לאריז"ל. ציון הסבתא מרת טאבא אשת ר' ישראל דוב ברור למדי, אך לצערי ציון ר' ישראל דוב עצמו שבור ומנופץ, ומצאתי רק חלקי מצבה. (הבת שרה יוטא נמצאת במפקד תרל"ה כבת 5 שנה, וא"כ כשנפטרה בשנת תרנ"ב הייתה בת 22 בלבד, ולכן נכתב על המצבה 'צעירה לימים').

הר"ר דוד יהודא זאלץ מבובריקא

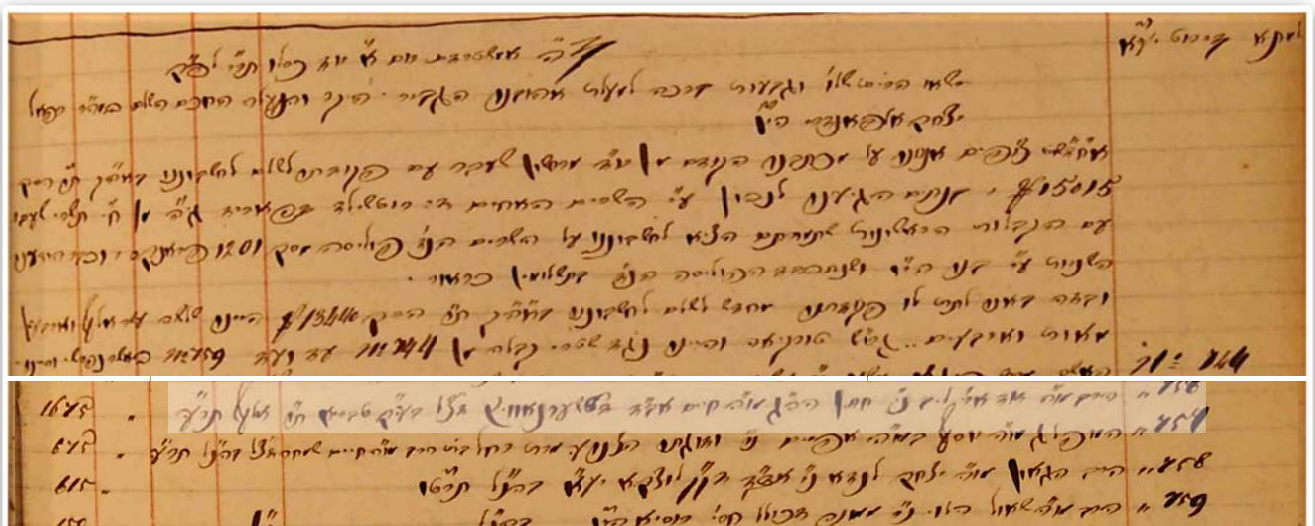
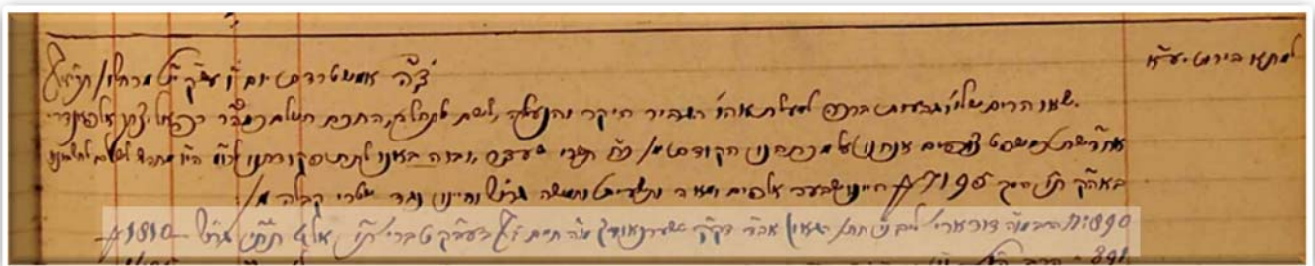
הר"ר דוד יהודא זאלץ נולד בבובריקא בערך בשנת תק"ע לאביו ר' אברהם (משה), בערך בשנת תק"צ נשא לאשה את מרת (שרה) יוטא שנולדה בערך בשנת תקע"א, וכשנה לאחר מכן נולדה לו בתו הבכורה מרת טאבא (אשת זקננו ר' ישראל דוב חזן). ר' אברהם משה היה חסיד השרף מסטרליסק, ובפטירתו רבו בשנת תקפ"ו לא מצא מנוח לנפשו, עד שהחליט לעלות לארץ הקודש לרוות מקדושתה. בין השנים תר"ה-תר"ט עלו ר' אברהם משה ובנו ר' דוד יהודא לארץ הקודש. שאר ילדיו של ר' דוד יהודא הידועים לנו, הם ר' ישראל מצפת ור' משה מטבריה. ר' דוד יהודא נפטר בי"ד שבט תרכ"ו, ונטמן בביה"ח העתיק בטבריה סמוך לקברו של בעל פאת השולחן.

ייחוסו לבעל ה"באר מים חיים". לפי מסורת משפחתית רחבה היה ר' דוד יהודה נכד הגה"ק ר' חיים טירער אב"ד טשערנובין בעל ה"באר מים חיים". איך בדיוק היה נכדו - בזה המסורות השונות סותרות את עצמן, וחלק מהמסורות אף סותרות את המציאות. אחרי בחינה עמוקה ומדוקדקת של עשרות מסמכים ותעודות, חשבוניות ואפשרויות, נראה שסדר הייחוס כך הוא:

הבאר מים חיים עלה לאר"י בערך בשנת תקע"ג. עמו עלו שתי בנות: בת אחת ששמה מ' דבורה גרושת ר' משה לייב מווישניצא, ובת שנייה - שאין ידוע לי שמה - אשת ר' דוד אריה לייב משאץ. ר' דוד אריה לייב משאץ עלה ארצה ביחד עם חותנו, התיישב בטבריה, והיה לראש כולל וואהלין בטבריה. בשנת תקפ"ח נולדה לו בתו מרת חיה מרים דבורה שנישאה לר' צבי מיכל בן הגר"י מקודינב. ר' דוד אריה לייב נפטר בטבריה בחודש טבת תרט"ז.

כפי הנראה הייתה יוטא אשת ר' דוד יהודא זאלץ בתו של ר' דוד אריה לייב. היא נולדה להוריה לפני עלייתם ארצה, ומכיון שהייתה פעוטה השאירוה הוריה אצל בני המשפחה שנשואו בשאץ, ורק אחרי שנישאה עלתה ארצה עם בעלה.

לפנינו מכתבים של הפקידים והאמרכלים בהולנד (הממונים על חלוקת התמיכה באר"י) משנת תר"י ותרי"א, בהם הם מזכירים את ר' דוד אריה לייב ראש כולל וואהלין בטבריה כחותן הבאמ"ח.

[ישנן מסורות משפחתיות שאני שמעתי משלושה צאצאים לפחות, שבני משפחת זאלץ הם נכדים לבעל הבאר מים חיים זצוק"ל. המסורת העיקרית היא שר' דוד יהודא נשא את בתו הגרושה של הבאמ"ח מרת דבורה אחר שעלתה לארה"ק. עוד אומרת המסורת, שהיו שלושה סבים בשם ר' דוד יהודא, הראשון שאין לנו ידיעות אודותיו, השני הוא ר' דוד יהודא מצפת שאנו דנים בו, השלישי ר' דוד יהודא מטבריה ב"ר משה ב"ר דוד יהודא השני.

והנה לא נראה את הקורא בחשבוניות מייגעים, אך העובדות הפשוטות הן: 1. בשנת תקנ"ד הייתה דבורה נשואה עדיין לבעלה הראשון (ר' משה לייב מווישניצא). 2. הבאמ"ח עלה לארץ בשנת תקע"ג. 3. ר' דוד יהודא השני נולד לא יאחור מתקע"א. 4. מרת דבורה בת הבאמ"ח נפטרה בתר"א. 5. ר' משה בן ר' דוד יהודא השני (שמצאצאיו נמסר עיקר המסורת לייחוס לבאמ"ח) נולד בתר"ב.

וא"כ פשוט: הייחוס אינו שר' דוד יהודא השני היה נשוי לדבורה (שהרי א"כ בנו ר' משה שנולד 11 שנים אחרי פטירת מרת דבורה אינו מתייחס לבאמ"ח). הייחוס גם אינו שר' דוד יהודא הראשון היה סביו של השני והוא שהיה נשוי לדבורה (שהרי אם רד"י השני נולד בתק"ע, הרי שאביו נולד לא יאחור מתקנ"ב, ואז הייתה דבורה נשואה לבעלה הראשון). וא"כ פשוט שאפשר לקיים את המסורת רק אם נאמר שר' דוד יהודא הקדמון הוא שנשא את מ' דבורה, ולא היה זה זקנו של ר' דוד יהודא השני אלא חותנו. אולם לא מצאנו שהבאר מים חיים היה לו חתן בשם ר' דוד יהודא, ולכן כדי לקיים המסורת צריך לומר שהכוונה לר' דוד אריה לייב שהיה מכונה ר' דוד לייב, וקרה בבלוב [מובן] בין השם דוד יהודא לשם דוד לייב. אך דא עקא, ר' דוד אריה לייב - אף שלבטח היה חתן הבאמ"ח, מ"מ לא היה נשוי לדבורה, שהרי בשנת תקפ"ח כשדבורה הייתה עדיין בין החיים נולדה בת לר' דוד אריה לייב ונקראה בשם "חיה מרים דבורה", וא"כ מוכרח שזו של ר' דוד אריה לייב לא נקראה דבורה. גם בלתי ייתכן שהבת הזו הייתה מזווי"ש של ר' דוד אריה לייב, שהרי אשתו מזווי"ש נקראה חיה שרה. וא"כ בהכרח שהנכון כמו שכתבנו, ר' דוד יהודא זאלץ היה חתן ר' דוד אריה לייב שהיה חתן הבאמ"ח - לא מהבת דבורה אלא מבת אחרת.

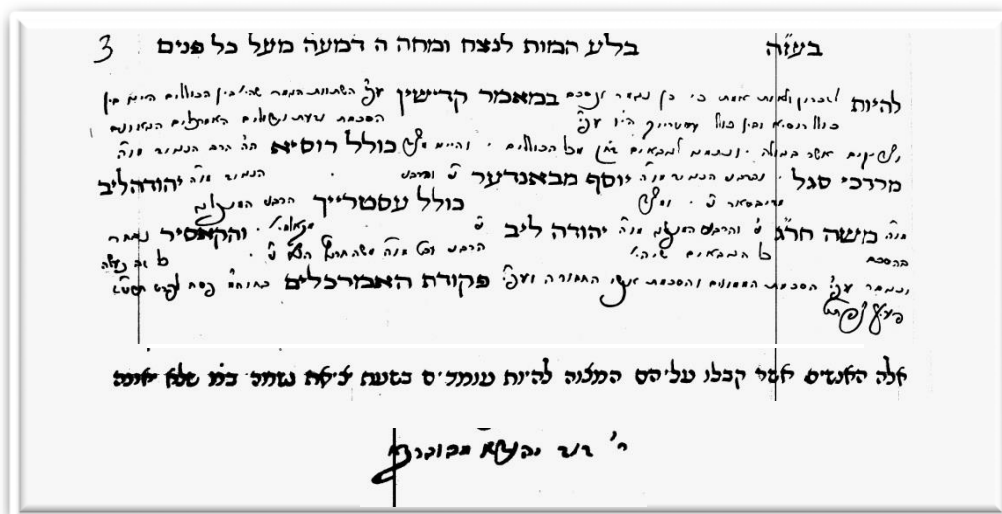
מה שהביא אותי להניח שר' דוד יהודא נשא את יוטא בחו"ל ולא בהגיעו ארצה, שהרי בתו הבכורה של רד"י מ' טאבא אשת ר' ישראל דוב חזן קראה לבתה הראשונה בשם "יוטא", ופשוט שנתנה את השם יוטא ע"ש אמה, וא"כ כיון שמי טאבא נולדה בתקצ"א, בע"כ שרד"י נשא את יוטא לפני תקצ"א כשעדיין היה בחו"ל. בנוסף, במפקדים נראה שר' ישראל בן רד"י נולד עוד בבובריקא בשנת תר"ד, וגם במשפחתו יש השם יוטא.

עוד דבר מעניין אנו מוצאים במפקדים. בשנים תרט"ו ותרכ"ו רשום שר' ישראל דוב הגיע מטשרנוביץ וסדיגורא (שאינה אלא פרבר מהעיר טשרנוביץ), הדבר מוכיח שר' ישראל דוב שהה בטשרנוביץ זמן מה לפני עלייתו ארצה. אינני רואה סיבה שבחור בגיל 17 לערך ישהה שלא בעיר מולדתו - זולת לצורך נישואין. לכן אני נוטה לומר שרד"י עבר לגור לאחר נישואיו ליד חותנו בשאץ [הסמוכה מאוד לטשרנוביל], ור' ישראל דוב עבר אף הוא לגור ליד חותנו (כמובן שהמשפחות הכירו עוד מעיר מוצאם בובריקא), ומשם עלו יחד ארצה. אלא שבמפקד אחד (חצי מוסמך) כתוב שמי טאבא הייתה נשואה בתר"ט לאדם אחר באר"י, ולפי"ז נשא ר' ישראל דוב את אשתו טאבא באר"י אחרי תר"ט.

ר' דוד יהודא היה חסיד וצדיק, והיה מכונה "החסיד א שרף" על גודל להב הקודש שהיה בו בעת תפילותיו, עד שכל מי שהיה מתפלל לידו היו פועמים בו רגשות קודש של דביקות בהקב"ה. היו אומרים על ר' דוד יהודא שהיה בקי בכל הזוה"ק בעל פה. במפקד מונטיפיורי משנת תרט"ו כתוב עליו תוארים נדירים במפקדים: "בעל מע"ט ובן תורה ועני גדול".

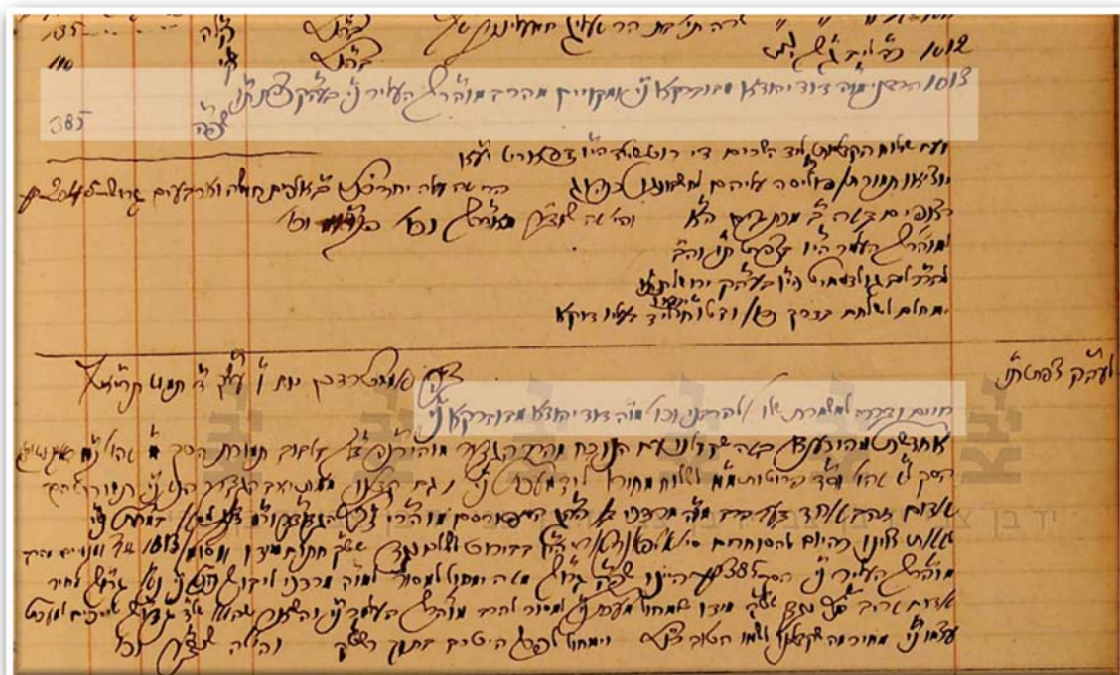
ר' דוד יהודא היה נוסע להרה"ק ה"בית אהרן" מקרלין זצוק"ל, והיה מיודד מאוד עם בנו הרה"ק ר' אשר (השני) מסטולין זצוק"ל, כמו"כ נסע אל הרה"ק מרוזין זצוק"ל אשר קיבלו ברוב חיבה⁷.

אנו מוצאים את ר' דוד יהודא כאחד המתנדבים ב'חברא קדישא' בצפת:

⁷ התיאורים הנ"ל הם מתוך החוברות "די ברכה אין שטוב" מס' 360 ומס' 421.

ר' דוד יהודא קיבל תמיכה מבני עירו בובריקא ששלחו לו כספים למחייתו. הנה כמה מסמכים מאגרות הפקוא"מ אודותיו:

[ר' מרדכי לייבוש הנזכר במכתב הוא בן הנתיבות המשפט.]

בין התומכים בר' דוד יהודא היה גם אחיו שנשאר בבובריקא ר' הירש זאלץ.

ציון ר' דוד יהודה בביה"ח בטבריה סמוך לקברו של בעל פאת השולחן.

כתב נשיאות שנשתלח למרן הגה"ק בעל דברי חיים זצלה"ה
בשנת תרכ"ד לפ"ק מאה"ק תובב"א *

כה אמר ד' שמרו משפט ועשו לזקה כי קרובה ישועתי לבא ולדקתו להגלות.
בריש הורמניה דמלכא קדושא עילאה והורמניה דלדיקיא קדישא זי"ע.
להיות חקוק בטע ברזל וטופרת למטן יעמוד ימים רבים למשמרת לבני ישראל
למזכרת למטן הדי' האמת נהדרת. לגאון ולתפארת אנחנו החי' חמיני ומנהלי
קהל קודש אשכנזים דכולל אסטרייך וגאליא דשליש ארצות החיים בכת. המסור
בידיו ובכח קדושת ארצנו אנחנו מקנים ארבע אמות קרקע מאחוזות נחלתינו ואנבן
וטבון אנו חמנים ומרשים את כבוד ידיד ד' ויד' אדמו"ר הרב הלדיק הקדוש
הגאון המפורסם בוליא קדישא כקש"ת מו"ס חיים הלבנשטאם שליט"א. מסאנך
להיות גובר ואמרכל דאה"ק על כל מדינות אונגארין ואנפי". אשר הורס ואשר
הונף מאת אחז"י אשר בכל המדינה הנו' לישוב אה"ק ח'ו עבוד כוללנו עסטרייך
וגאליא הכל יעלה ויבא ליד קדוש על עליונה הרב הלדיק הגאון הנו' ומידו
יגיע אל הקדוש פנימה להחיות בהם כל נשמה. ומעשה בכת המסור בידיו ובכח
קדושת ארצנו וקדושת הנביאים הנאים ואמוראים וקדושים אשר בארץ המה.
אנחנו מעטרים זר תפארתה מר ועטרה לכבוד ידיד ד' ויד' הרב הלדיק הקדוש
מהר"ח הנו' ושמו ידו כידינו ופיו כפינו וכחו ככחינו וכל עשייתו לקובת וזכות
ארצנו רצו ומקובל עלינו ועל ב"כ נשיא אלדים אמה בחוכינו וכך אנו אומרים
ליד' הרב הלדיק וכו' מוהר"ח הנו' לך בכחך זה רכב והללח ע"ד אמת וענית
לדק להשיע כל פנוי ארץ. ואשר הכח ביד קדשו לקבוע קופות ולהעמד גיבס
ומחמי להקס מלכין ולהעדיא מלכין שוש חשים ארעא הגליל יחדיו ישאו חף
וחליל על הירח כי נראה בעליל וחלוחינו נא מכבוד אחינו מרחמינו אשר יתנו
שומע לדברינו ויתנו מורא וכבוד לכבוד ארמיר הקדוש הנו' וישלחו לרור כספס
לדו וזכות וקדושת הארץ יחלوه עממם למטן יעלי על מרומי הלחות בשוכע
שמחות וינטלס וינשאס כל ימי עולם וינימיהם וימינו חישע יהודא וירושלים
חשכון לנטח כרד עין יעקב :

הכ"ד החוחמים ברוב עוז ושלום שנת חירות לפ"ק פט"ק לפת ח'ו.

ונאום הק' שמואל הצליר	ונאום הק' יצחק אויבערהצל מראחטין
ונאום הק' יונה בהרבני יעקב זללה"ה	ונאום יהושע ישראל בהרב מאילינוב
ונאום הק' יעקב במוה"ר מרדכי זללה"ה	ונאום דוד יהודה מביברקי
מראזניטוב	ונאום יוסף יוזסא הכהן
ונאום הק' גדלי' ממיקולניץ	ונאום יוסף יהודא מביברקי
ונאום הק' משה ארי' במו"ה יעקב יוסף	ונאום פייכל פרענקעל
ונאום הק' מנחם מענדיל במו"ה משה	ונאום יהודא ליב מקאליש
זללה"ה מקאפאשיניץ	ונאום יקותיאל זוסיא רויזענבוים מקאליש
ונאום הק' אברהם בר' ישראל ז"ל מקאליש	ונאום הק' דוד צבי הירש בהמנוח
ונאום אברהם בר' יוסף כטיצט	מו"ה משה ז"ל
ונאום צבי קהת בן רעכיל	ונאום הק' נח"ס עהרענבערג
ונאום הק' שלמה מטיילסט	ונאום יצחק ארי' שפירא שו"ב
ונאום דובער קרא מסקאלא	ונאום הק' צבי הירש בהר"ב מו"ה
ונאום יוסף שמעון בר' ארצי מסקאלא	יעקב ז"ל
ונאום שלמה יעבץ מבוטשאטש	ונאום צבי הירש פאדווא
ונאום הק' יעקב צני מבטשאני	ונאום הק' יעקב גבריאל בהרמ"י
ונאום הק' אלכסנדר זיסקינד טגל	ונאום הק' שמואל בר"ו ז"ל מסאמבור.

הר"ר יעקב לאהר מצפת

ר' יעקב נולד בצפת כנראה בשנת תרי"ב, ולפני שנת תרל"ד נשא לאשה את מרת שרה ב"ר יהושע זאב סג"ל מפינסק/טבריה - עליו נרחיב בפרק הבא. לאחר נישואיו עבר לגור בטבריה ליד חותנו, ושם נולד לו בנו ר' משה צבי בשנת תרל"ד. הוא גר בטבריה עד לפחות שנת תרנ"ט, ומאוחר יותר חזר לגור בצפת. ידוע לנו על עוד בת של ר' יעקב, מרת חיה ראשע שניאורסון, שטמונה בביה"ח בעיר בטבריה. ר' יעקב נפטר ב"א טבת תרצ"ג, ונטמן בביה"ח העתיק בצפת.

ר' יעקב היה יהודי עשיר, ושמעתי מזקני המשפחה שהיה בבעלותו רחוב שלם בצפת. הוא הרבה לנסוע ברחבי העולם ולהסתופף אצל צדיקי הדור ואדמורי"ם חשובים. מתוך סיפוריו שסיפר (ומצורפים כנספח לקונטרס זה) אנו יודעים שביקר ופגש את האדמורי"ם האלו:

בראש ובראשונה, רבו הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זצוק"ל. אחיו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זצוק"ל. הרה"ק הבית אהרן מקרלין זצוק"ל. נכדו הרה"ק הינוקא מקרלין זצוק"ל. הרה"ק ר' יהושע מבעלז זצוק"ל. הרה"ק בעל המנוחת אשר מטשענגער זצוק"ל. הרה"ק ר' משה מרדוץ זצוק"ל. הרה"ק ר' מרדכי מסלאנים זצוק"ל.

מן המסמך הבא אותו שלח ר' יעקב לפקוא"מ בשנת תרנ"ט כבקשת תרומה לבניית ביהכנ"ס קרלין בטבריה, אנו למדים שר' יעקב שימש כ"גבאי ביהכנ"ס הגדול של קרלין בטבריה.

הר"ר צבי אריה הלוי (סג"ל) מפינסק

ובנו הר"ר יהושע זאב

ר' צבי אריה (המכונה 'ר' הירש לייב פינסקער') נולד בפינסק בשנת תק"ע לאביו הר"ר עזריאל זליג, בערך בשנת תק"צ נשא את אשתו מרת שרה יוטא, ובערך בשנת תקצ"ב נולד להם בנם ר' יהושע זאב (המכונה 'ר' וועלוול פינסקער'). בשנת תר"ג עלה לארץ הקודש עם משפחתו בציווי הרה"ק הבית אהרן מקרלין זצוק"ל.

בזיווג שני (בערך בשנת תרט"ו) נשא לאשה את מרת מרים ממנה נולדה לו בתו צירל. בזיווג שלישי נשא לאשה את מרת בילא. לר' צבי אריה היו עוד ילדים ידועים לנו: ר' בנימין, ר' משה, ומרת פיגא אשת ר' אלתר מנחם קלונימוס ווינשטוק. ר' צבי אריה נפטר ב' טבת תרמ"ד ונטמן בבית"ח העתיק בצפת.

בנו ר' יהושע זאב נולד כאמור בערך בשנת תקצ"ב, נשא לאשה את מרת חיה ראשע, ובשנת תרי"ג נולדה להם בתם מרת שרה (אשת זקנו הר"ר יעקב לאהר). בשנת תר"מ עלה לירושלים ונישא בשנית למרת דבורה, ממנה בתם - אשת הר"ר חיים דוד הויזמן. ר' יהושע זאב נפטר ט"ז אדר תרס"ז ונטמן בהר הזיתים.

ר' צבי אריה ובנו ר' יהושע זאב היו שניהם תלמידי חכמים ועובדי ה' מופלגים, על ר' צבי אריה נרשם במפקד מונטיפיורי: **"בר אוריין, ת"ח ועני הגון"**, ועל ר' יהושע זאב נרשם: **"תורתו אומנתו, בר אוריין ולומד בקלויז"**.

ר' צבי אריה נולד למשפחה של מתנגדים, ומעשה שאירע בהיותו ילד שהתפרץ ונדחף לבית הכנסת של קרלין, החסידים שראו ילד זר שנדחף רצו להוציאו מביה"כ, אולם הבית אהרן שהבחין בכך קרא לעברם: **"טשעפעט איהם נישט ער וועט נאך זיין א חסיד!"**.

במשך השנים התקרב לחצר הקודש קרלין, והיה דבוק מאוד להרה"ק הבית אהרן ובנו האדמו"ר הצעיר זצוק"ל. ר' צבי אריה נתגדל ונתעלה בתורה וחסידות, עד שהבית אהרן כינהו "גברא רבה!".

הבית אהרן שקרא על ר' צבי אריה בילדותו ש"לגדולות נוצר", הכיר באברך הצעיר שהוא אברך נעלה ומרומם וראוי להשפיע ממידותיו על אחרים, ומשום כך הדריכו והכינו להיות מחנך ומדריך לאברכים, ואכן, בשנת תר"ג כשר' צבי אריה הוא אך בן 33, ציווה עליו הבית אהרן לעלות לארץ הקודש ולהתיישב בטבריה, ולהנהיג את חבורת האברכים של החסידות שהתחילה להתהוות שם.

ר' צבי אריה התקבל בטבריה בכבוד גדול, והתחבב מאוד על האברכים שם שכינוהו בחיבה "ר' הירש לייב פינסקער", בטבריה הוא היה ליד-ימינו של מנהיג החסידים דשם בתקופה ההיא הרה"ק ר' נפתלי צבי נכד הבעש"ט.

ר' הירש לייב היה הארי שבחבורת החסידים, והדריכם והנהיגם בתורה ובחסידות. הוא היה מתוועד עם האברכים בלילי שבת עד לאור הבוקר, תוך שהוא מוסר להם שיחות עמוקות בחסידות.

וברא כרעיה דאבנה, גם ר' יהושע זאב היה מחשובי האברכים בטבריה, וכאביו היה דבוק וקשור לבית אהרן ולבנו האדמו"ר הצעיר.

עד כמה היו גדולים בעיני הבית אהרן – ועד כמה החזיק מהם, אפשר ללמוד ממה שאמר הבית אהרן על ר' הירש לייב ועל בנו ר' וועלוול, וכך אמר לחסידים מטבריה שבאו איליו:

"אז איהר האט ביי אייך אזא הירש ליב'ן צו וואס דארפט איהר קומען צו אונז!" ובהכותו באצבע צרדה הוסיף: **"און זיין וועלוול, איז אזוינס און אזעלעכעס!"**. בהזדמנות אחרת אמר: **"ר' הירש לייב און ר' וועלוול זענען מיינע צווייא אויגן אין קאפ!"**.

גם הרה"ק ר' אשר מסטולין האדמו"ר הצעיר העריך וחיבב מאוד את ר' הירש לייב ואת בנו, וביטוי לחיבה שרכש לר' צבי אריה אנו מוצאים במכתב ששלח לו, שם כתב עליו תארים מפליגים (מתוך הספר "דברי אהרן" דף פ"ג):

**מהכא להתם שלום וברכה בכפליים ממגד שמים לארץ החיים ולהעם הדרים עלי'
ברחמים ולכ' רחימנא דנפשאי החסיד המופלא ידידנו ר' צבי ארי' נ"י.**

**בשובה ונחת יושעו, הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.**

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'

ר' הירש לייב היה מייסד המניין של קרלין בטבריה בשנת תרכ"ג, הוא היה מהעוזרים לשכור להם בית כנסת אשר נקרא בשם "בית אהרן", ולאחמ"כ בשנת תר"ל גם היה מאותם שהתעסקו בבניין בית הכנסת של קרלין בטבריה המתנוסס לתפארה עד היום הזה.

כמו"כ היה מאותם שקנו בשנת תרכ"ט את חורבות ביתו של הרה"ק ר' מנדל מוויטעפסק צוק"ל כדי לשקמו ולהעמיד שם בית כנסת, וכשבישר על כך לבית אהרן קרא הבית אהרן בהתרגשות:

"אשרנו שזכינו לקנות נחלת משיח ה' מנחם שמו!"

החסידים בתקופה ההיא החזיקוהו לאיש מופת ולבעל רוח הקודש, וההכנעה שהחסידים וסתם עמך בטבריה רכשו איליו הייתה כאל רבי ומנהיג גדול.

לפנינו מכתבים משנות התרמ"א עד שנת תרס"א ששלח ר' יהושע זאב לפקוא"מ כבקשת תמיכה, למטה צירפו גדולי ירושלים את המלצתם, בהן הם מעידים עליו שהוא: "מופלג בתורה וירא ה"י "איש ישר ובן תורה".

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

אשר בהרב מו"ה אהרן שיחי'
לכ' ר' צבי ארי' נ"י
הנה כאשר הגיעני מכתבם הקודם שת"ל נתקשרתם ביניכם
בקשר אמיץ באהבה ואחוה מאד הי' לי לנחת כפי מכתבי הנשלח לכם מזמן קרוב
וכו'.

¹ מקור התיאורים: חוברת "די ברכה אין שטוב" מס' 284. ספר "פרי ישע אהרן" עמוד שס"ג. קובץ "בית אהרן וישראל" גיליון ט' עמוד ק"ה, וגיליון קל"ט עמודים ק"ע-קע"א.

הר"ר משה צבי לאהר

ר' משה צבי נולד בטבריה בשנת תרל"ד, ובא בברית הנישואין (בזיוו"ש) עם מרת שפרה חיה בת ר' יעקב קאפיל גולדהבר - עליו נרחיב בפרק הבא, ובשנת תרס"ו נולדה להם בתם מרת מרים פייגא (אשת זקננו ר' שלום צבי דזיאלובסקי). עוד שני בנים היו להם, ר' יוסף אלתר ור' מרדכי. ר' משה צבי נפטר בלונדון ד' אדר תשט"ו ונטמן שם.

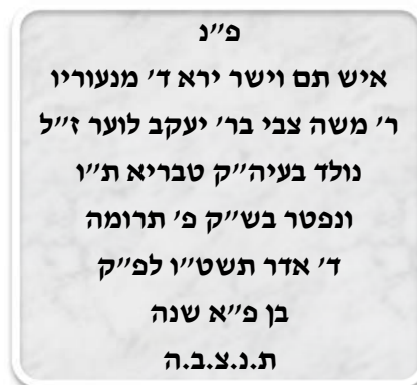
בשנת תרס"ו - טרם לידתה של בתו מרים פייגא - נסע ר' משה צבי ללונדון לשמש כ'משולח' עבור מוסדות "חיי עולם" בירושלים עיה"ק. אכן ר' משה צבי לא היה משולח רגיל, את כל ימיו בנכר הקדיש לה' ולתורתו, כשהיה יושב כל היום בבית המדרש ועוסק בתוה"ק, וכל התורמים היו יודעים שהמשולח ר' משה צבי אינו מבזבז את זמנו בין הדלתות, אלא מביאים לו את התרומות בבית המדרש.

ר' משה צבי התקרב לתורת החסידות של ברסלב, הוא עלה והתעלה בעבודת ה', וברוב קדושתו התנזר לגמרי מהעולם הזה. את כותלי בית המדרש לא זנח אף פעם, הוא היה צם משבת לשבת! ורק בלילות היה מרשה לגופו לטעום טעימה קלה. אף במאכלו בלילות היה נזהר שלא לאכול אלא מבישולי עצמו, ולכן היה מבשל את מאכלו הדל בין כותלי בית המדרש!

ר' משה צבי נפטר בש"ק פרשת תרומה בלונדון. בימים אלו שרר מזג אוויר קשה, וכמעט שלא היה ביכולת להביא את גופתו הטהורה של ר' משה צבי לארץ הקודש. אנשי לונדון שעזו היה חפצם שהצדיק ינוח בקרבם, ראו בזה אות מהשמיים שהזכות שלהם היא שר' משה צבי שהאציל עליהם מרוחו בחייו לא יעזבם גם אחרי פטירתו, ואכן ר' משה צבי נטמן בביה"ח בלונדון.

זקני לונדון זכרוהו לימים רבים, וכל אימת שהעלו את זכרו דיברו עליו כעל קדוש עליון, פרוש מהעולם הזה ודבוק בתורה בכל מהותו.

זוה נוסח המצבה שרשמו יהודי לונדון:

אשת חבר כחבר, מרת שפרה חיה חייתה כל השנים לבדה בירושלים, כשהיא מוסרת את נפשה לגדל את ילדיה הרכים דור ישרים מבורך מתוך חיי צער ועוני. כל הצעה להגר ללונדון נענתה בסירוב עיקש, כשטענתה בפיה - אף שאולי יהיו חייה נוחים יותר בלונדון, אולם שם לא תוכל להציע לילדיה את החינוך הטהור שישנו בירושלים!

מ' שפרה חיה חייתה תקופה מסוימת בסוריה, וזו הייתה השלשות העניינים: בשנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה שבה נלחמו האימפריה הבריטית והאימפריה העות'מאנית, ומכיון שהטורקים שלטו אז בארה"ק (עד למלחמה), הפכו כל נתיני אנגליה שגרו בארץ לנתיני אויב. השלטון העות'מאני העמיד בפני נתיני האויב אחת משתי ברירות: או להוציא אזרחות עות'מאנית או לעזוב את הארץ.

מכיון שר' משה צבי גר בלונדון, נחשבו זוגתו וילדיו גם הם לנתיני אנגליה, ומשום כך חלתה הגזירה גם עליהם. קבלת אזרחות עות'מאנית הייתה כרוכה גם בתשלום מיסים גבוהים וגם בחובת גיוס, ולכן לא הייתה ברירה זו קיימת בפני מ' שפרה חיה, ובלית ברירה נאלצה לעזוב את הארץ.

עזיבת הארץ הייתה גזירה קשה על מ' שפרה חיה. בכל השנים שבעלה הפרוש היה בלונדון נשאה היא לבדה את עול הבית להביא טרף לה ולשלושת ילדיה הרכים, כשלעזרתה עמד הסבא העשיר מצפת ר' יעקב לאהר. עתה, חוץ מזה שהיא נאלצת לעזוב את משפחתה ואת סביבתה המוכרת וללכת אל הבלתי נודע, היא מתנתקת גם ממקור מחייתה היחיד – ה"ה חמיה ר' יעקב.

על אף כל הקושי נטלה מ' שפרה חיה את מקל הנדודים בידה, והחליטה לעבור לעיר חאלב שבסוריה עד יעבור זעם. הדרך לסוריה הייתה קשה ומפרכת מאוד. הנסיעה הייתה על חמור ועגלה, וטלטולי הדרך לא הטיבו עם האשה הצעירה ושלושת ילדיה הקטנים. בנוסף הייתה נתונה בפחד נורא כל זמן הנסיעה, שהרי אשה בודדה היא לצד בעל העגלה הערל, וכן חששה מאוד לבל יירדם במקום ציה וצלמוות. פיה של מ' שפרה חיה לא פסק מתפילה להקב"ה שיגיעם למחוז חפצם בשלום, ואכן אחרי מסע תלאות ארוך הגיעו בריאים ושלמים לעיר חאלב.

בתקופה הראשונה לשהותה בחאלב, הבחינה מ' שפרה חיה באדם שיכור כלוט שהכה את בנו בצורה מסוכנת, מ' שפרה חיה לא השתתתה, וברוב תושייה הוציאה את הילד מידי אביו השיכור, בקראה לעבר השיכור המשתולל: הכה נא אותי במקומו! כמוכן שהשיכור לא העיז בנפשו לגעת באשה החסודה שעמדה לפניו. אחר שהתפכח השיכור זכר את האשה ואת אשר עשתה, וכאות הכרת הטוב העניק לה כד של שמן ושק של קמח. מ' שפרה חיה שאשת חיל דגולה הייתה, אפתה מהקמח והשמן עוגיות טריות ורעננות, ושלחה את ילדיה למוכרן בשוקי חאלב.

מ' שפרה חיה התחילה לעסוק באפיית עוגיות אותן מכרו ילדיה, כמו"כ הייתה תופרת טלאים לחורי בגדים (היא הייתה רגילה לומר בחן: "א מיעסע לאטע איז שענער פון א שיינער לאך"), ההצלחה האירה לה פנים, וכך הצליחה לכלכל את ביתה בנכר.

ומעשה שהיה בחאלב, אחרי תקופה שילדי מ' שפרה חיה – יוסל מרדכי ומרים פייגא - הסתובבו בשווקים למכור את מרכולתם, בא יהודי עשיר אחד למ' שפרה חיה ובפיו הצעה מפתה: בתך נערה הגונה היא, תני לי נא אותה לכלה, ואני אתן לה בנדוניא בית גדול בן כמה קומות! מ' שפרה חיה שמסרה את נפשה כל השנים למען חינוך ילדיה הזדעזעה לשמע דברים אלו, את ההצעה דחתה לאלתר על הסף, ומאז אותו יום לא יצאה מרים פייגא שוב אל השווקים.

מ' שפרה חיה הייתה אשת חיל דגולה וחכמה, ולרוב פקחותה נהגו אנשי חאלב להיוועץ עמה בשאלותיהם ולבטיהם. הדברים הגיעו עד כדי כך, שאנשי חאלב ביקשו ממנה לשמש להם כ"בוררת" בסכסוכים שהיו ביניהם, בהיותם בטוחים שברוב צדקותה וחכמתה תדע להכריע ביניהם על פי הצדק והישר.

גזירת הגירוש מהארץ נמשכה קרוב לארבע שנים, עד לכיבוש הארץ ע"י הבריטים. בסיום המלחמה שבה מ' שפרה חיה עם ילדיה לארה"ק.

רק כעת לאחר חזרתה התוודעה לבשורות הקשות שהגיעו מצפת; טרם המלחמה עשה חמיה עסקה גדולה של ייבוא סחורה לארה"ק, אולם משפרצה המלחמה שוב לא הורשו הספינות לעגן בארץ, לרוע מזלו איבד ר' יעקב את כל רכושו בעסקה זו. משמעות הדבר הייתה פשוטה, אילו הייתה מ' שפרה חיה נשאת בארה"ק בימי המלחמה היו ילדיה גוועים מרעב ח"ו! הסוחרים איבדו את פרנסתם, גם הזרמת כספי החלוקה מחו"ל הופסקה כליל, והרעב שרר בארץ בכל עוזו גובה חללים רבים. בארץ לא היו ילדיה שורדים את הרעב הנורא, ורק ברחמיו המרובים ית"ש ניצלו היא וילדיה בסוריה.

מ' שפרה חיה הייתה חוזרת שוב ושוב על מוסר ההשכל שלמדה מכך: מפי עליון לא תצא הרעות וחלילה להרהר אחר מידותיו של הקב"ה. בשעת גירושה לסוריה היה נראה לה שרק רעה יש בחלקה. אם לא די בזה שחיה היא בודדה ועגונה, הרי שעתה צריכה היא לנטוש את משפחתה ואת סביבתה וללכת גלמודה למקום בלתי נודע. אכן בסוף התברר שחסידי ה' היה כל זאת, ורק בזכות ה"גזירה הרעה" שהבריחה אותה מהארץ לא סבלו ילדיה מהמחסור והרעב שהפילו שמות בארץ.

מרת שפרה חיה נפטרה כ"ה תמוז תשכ"ה, כשהיא בת 83.

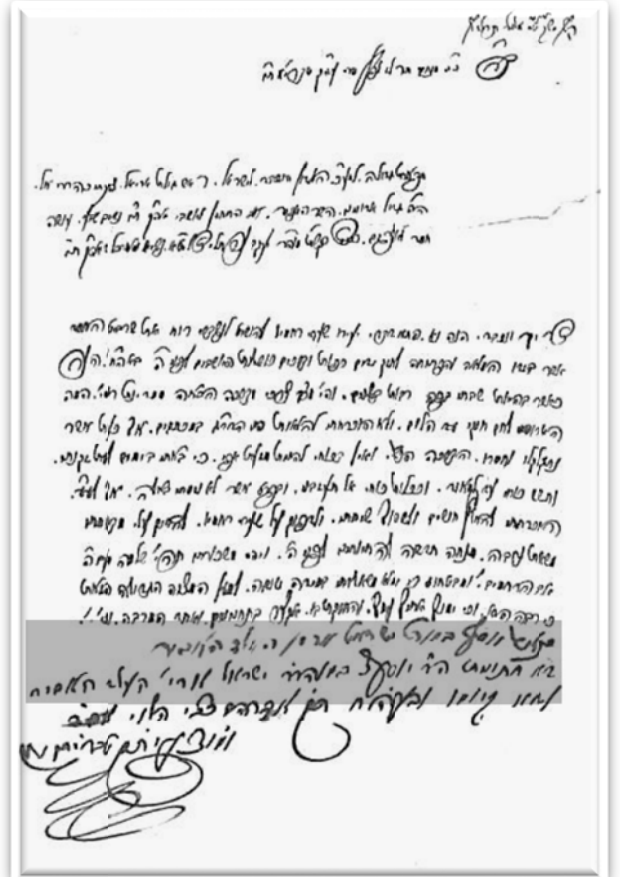
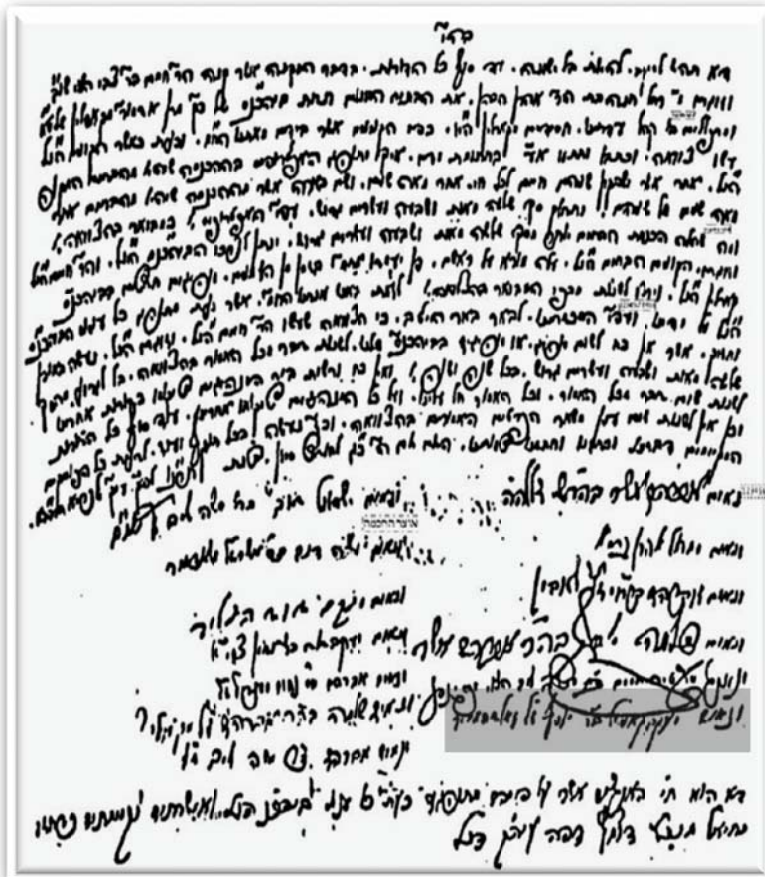
הר"ר יוסף גולדהבר ובנו הר"ר יעקב קאפיל

ר' יוסף נולד בשנת תקפ"ו לאביו ר' ישראל אריה ולאמו מרת מלכה. בשנת תרי"ד נולד להם בנם ר' יעקב קאפיל. בשנת תרל"ד עלתה המשפחה מהעיירה באהפאליא שבפלך פאראדיא שבוואלין - רוסיה-הלבנה לארץ הקודש. מתחילה גרו בירושלים, ולאחר שנת תרל"ה עלו לטבריה שם חיו עד פטירתם.

[המידע של שנת העלייה והמגורים בירושלים הוא ממפקד מונטיפיורי תרל"ה בירושלים.]

ר' יעקב קאפיל בא בטבריה בברית הנישואין עם ז'ו' מרת דרייז'א בת ר' קהת קרויטהמר עליו נרחיב בפרק הבא, ונולדו להם חמישה ילדים: ר' ישראל קופליס, ר' יוסף, מרת שפרה חיה (ז'ו' זקננו ר' משה צבי לאהר), מרת רחל ור' אברהם גד.

על חייהם ופועלם של האישים האלו לא ידוע לנו כמעט מאומה, זולת זה שר' יעקב קאפיל נמנה בין חשובי חסידי קרלין שבטבריה. כאן לפנינו: 1. פנייה של ר' יוסף מחודש אלול תרל"ז לפקוא"מ עבור עצמו. 2. כתב התחייבות מיום י"ז אלול תרנ"ז שחתומים עליו זקני וחשובי קרלין בטבריה, בהם חתום גם ר' יעקב קאפיל בכתב ידו (התחייבות שנייה עם חתימתו משנת תרס"ו תבוא בפרק על חמיו ר' קהת, כן יבואו שם עוד פניות לפקוא"מ שהוא וחותרו חתומים עליה).

ר' ישראל אריה בנו של ר' יעקב קאפיל (המכונה ר' ישראל קופליס) היה מגדולי וחשובי חסידי קרלין בטבריה, הוא נקרא ע"י האדמו"ר האור ישראל מקרלין להיות מלמד לבניו, ושימש כדיין ומנהיג חסידי קרלין בטבריה.

ר' יוסף נפטר בטבריה כ"ט שבט (שנת פטירתו אינו ידוע לנו).

ר' יעקב קאפיל נפטר ח"י טבת תרע"ח ונטמן בביה"ח העתיק בצפת. כחצי שנה אחריו נפטרה ז'ו' מרת דרייז'א בהיותה צעירה לימים ביום ו' תמוז תרע"ח ונטמנה בביה"ח בטבריה.

הר"ר קהת קרויטהמר

ר' קהת נולד בשנת תר"א לאביו ר' אפרים פישל ולאמו מרת דרייז'א, והיה לו אח בשם 'אהרן' צעיר ממנו בשנתיים, אח בשם נחמן דוד ואחות בשם חאנצא. המשפחה עלתה לארה"ק מהעיר קולומיה שבגליציה בערך בשנת תר"ה והתיישבה בעיר טבריה. ר' קהת התייתם מאביו ט"ו אב תרט"ו ואמו נפטרה כ"ו אייר תר"ך, הוא נפטר ט"ו טבת תרפ"א ונטמן בבית"ח בטבריה.

[ביחס לזוגת ר' קהת ישנה מבוכה קשה. זה פשוט ששמה היה 'פעריל', אלא שביחס למשפחתה יש סתירה בדבר. מסורת משפחת גולדהבר וורהפטיג היא שהייתה בתו של ר' פנחס וורהפטיג. אכן בפנקס החברא קדישא בטבריה רשומה נפטרת כך: "אשה פעריל אשת ר' קהת - ו' אלול תרס"ז", והנה בבית הקברות בטבריה ישנה מצבה עליה רשום: "פ"נ הא' מ' פעריל ב"ר אברהם אבא נ' ו' אלול תרס"ז תנצבה". וא"כ מפורש לנו שמ' פעריל זו ר' קהת הייתה ב"ר אברהם אבא ולא כפי המסורת הנ"ל שהייתה ב"ר פנחס ורהפטיג.

בנוסף, ר' יוסף גולדהבר בן ר' קאפיל רשם בשער סידור "בית אהרן" את תאריכי פטירת זקני המשפחה, ואחר שרשם "זקני ר' קהת ב"ר אפרים פישל" ויום פטירתו, רשם מיד "זקנתי פעריל ב"ר אברהם אבא ו' אלול תרס"ז". והמבוכה גדולה. אכן כיון שיש מסורת כזאת, הבאתי להלן פרק מיוחד על ר' פנחס ורהפטיג.]

ר' קהת נשא לאשה - או את מרת פעריל ב"ר אברהם אבא שנפטרה ו' אלול תרס"ז ונטמנה בטבריה. או את מרת פעריל ב"ר פנחס אמתי-ורהפטיג עליו נרחיב בפרק הבא. נולדו לו שלושה ילדים: ר' יוסף בנימין, ר' יעקב יהודה לייב ומרת דרייז'א זו זקנו ר' יעקב קאפיל גולדהבר.

[במפקדי מונטיפיורי ישנה תעלומה ביחס לר' קהת: 1. במפקד מונטיפיורי בטבריה מהשנים תר"ט ותרט"ו מופיע הילד קהת בן ר' פישל ומ' דרייז'א מהעיר קולומיה. 2. במפקד הנ"ל משנת תרכ"ו מופיע יהודי בשם ר' קהת מהעיר קולומיה, ושם הוא נשוי למ' בריינא ויש לו בת בשם הינדי שנולדה בשנת תרכ"ב. 3. במפקד הנ"ל משנת תרל"ה מופיע ר' קהת כנשוי ובעל משפחה של ארבע נפשות (לא כתוב שם האשה ולא שם הבן). 4. במפקד הפקוא"מ משנת תרמ"ב מופיע ר' קהת ב"ר אפרים פישל ולו 4 נפשות. אין ר' קהת נוסף במפקדים בטבריה - בפרט לא מהעיר קולומיה.

[לכאור' ר' קהת שבמפקד תרל"ה התגרש ממרת בריינא שבמפקד תרכ"ו והאשה שבמפקד תרל"ה היא אשה אחרת, בזה מוסבר למה אין הינדי מוזכרת כבתו במפקד תרל"ה, והוא מכיון שנשארה עם אמה.]

לכאור' נראה שבכל המפקדים מדובר באדם אחד והוא זקנו ר' קהת קרויטהמר, וא"כ האשה השנייה שבמפקד תרל"ה היא זקנתו מרת פעריל. אלא שאם כן יהיו הדברים מוזרים במקצת, שהרי אם במפקד תרל"ה היה לר' קהת בן אחד, א"כ הבת הצעירה מרת דרייז'א נולדה לא לפני תרל"ז, ואם כנים הדברים, נמצא שפער הגילים בינה לבין בעלה ר' יעקב קאפיל היה של כעשרים ושלוש שנים! שהלא בעלה ר' יעקב קאפיל נולד בשנת תרי"ד. ואם לפי מפקד תרמ"ב תגדל התמיהה ביותר, שהרי אז יש לר' קהת רק שני ילדים! וא"כ היה הפער ביניהם כעשרים ושמונה שנים לפחות! עוד ייצא לפי"ז שמרת דרייז'א נפטרה בגיל ארבעים או שלושים וחמש בלבד. אכן גם לולא חשבון זה ידענו שנפטרה בגיל צעיר, שהרי נפטרה שלוש שנים לפני אביה.]

גם על ר' קהת לא ידוע הרבה מחייו ומהליכותיו, הוא היה מגדולי הייחוס, ומעמדו היה כאחד מנכבדי חסידי קרלין שבטבריה. הוא היה גבאי ביהכנ"ס הגדול של קרלין בטבריה, ואף שימש כבעל קורא בקרלין.

יש בידינו הרבה חתימות מר' קהת (בחלקם חתם אף חתנו ר' קאפיל), רובם מה ששלח לפקוא"מ, כמה מכתבים עבור עצמו בשנים תרמ"ג-תרמ"ד, כמה מכתבים כגבאי כולל עסטרייך בטבריה בשנים תרמ"ג - תרס"א, וכמה מכתבים כגבאי חבורת אור המאיר בטבריה (כולל על קבר רמבה"נ) בשנים תר"ס-תרס"א. (להלן נציג ארבעה מהם.)

בנוסף ראה לעיל בפרק על ר' יעקב לאהר שם יש מכתב ששלחו שניהם - ר' קהת ור' יעקב - לפקוא"מ כגבאי בית הכנסת הגדול של קרלין בטבריה.

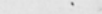

¹ המקור: "הקהילה האשכנזית בטבריה" ערך 1603.

² חלקה ב' שורה 23 מצבה מספר 1846. ראה בספר הנ"ל.

[illegible]

שם המלך יהודה בן יואב

[illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

הר"ר מרדכי וואלף אמתי-ורהפטיג

ובנו הר"ר פנחס

ר' מרדכי וואלף נולד בפינסק בשנת תק"מ לאביו ר' פרץ, בשנת תקס"ח עלה עם משפחתו לארה"ק והתיישב בעיר טבריה שם גר כל ימיו. בארה"ק נולד לו בנו ר' פנחס. ר' מרדכי וואלף נספה ברעש האדמה הגדול שהיה בגליל כ"ה טבת תקצ"ז.

ר' מרדכי וואלף היה חסיד קרלין נלהב, והיה דבוק ברבו הרה"ק ר' אשר מקרלין. גם לאחר שעלה לארה"ק הרגיש חסר גדול בנפשו בהיותו רחוק מרבו, ולכן היה מרבה לנסוע בספינות (בנסיעה בספינה חסכו את הצורך באישור מהשלטון) לקרלין להסתופף בצל רבו ולהתבשר מתורתו וקדושתו. ישנה מסורת משפחתית שר' מרדכי וואלף שימש בתקופה מסוימת בחייו כבעל תוקע של החוזה מלובלין.

בנו ר' פנחס גר כל השנים בטבריה, והיה מתפרנס ממכירת בדים וטבק. בן אחד היה לו ושלוש בנות: ר' אברהם פרץ, מרת מרים רייזל זו' ר' ברוך יוסף אודסר/ברז"ל (נכדם הוא ר' ישראל בער אודסר מברסלב), מרת פעריל (לפי המסורת זו' זקנו ר' קהת קרויטהמר) ומרת גאלע זו' ר' משה גלס מצפת. ר' פנחס נפטר כ"ה תמוז תרל"ו, ונטמן ליד אביו בטבריה.

כאביו, גם ר' פנחס היה חסיד קרלין והיה דבוק ברבו הבית אהרן מקרלין, ואף הוא כאביו היה נוסע לתקופות קצרות לשהות בצל רבו הק' וללמוד ממנו תורה ויראת שמיים.

נכדו הגדול ר' ישראל קופיל'ס (הוזכר לעיל בפרק על משפחת גולדהבר) סיפר מעשה ששמע מהאדמו"ר הצעיר מקרלין (הרה"ק ר' אשר בנו של הבית אהרן) אודות קדושתו ופיקחותו של ר' פנחס, ומעשה שהיה כך היה:

בנסיעותיו של ר' פנחס לרבו הבית אהרן היה מתאכסן בבתי מלון ללון שם בלילות. באחת מנסיעותיו כמנהגו בהיותו במלון סגר עליו לפתע בעל המלון את הדלת. ר' פנחס לא הבין מה פשר הדבר, אך תמיהתו לא ארכה זמן רב. בעל המלון הסביר לו שאחת מעובדות המלון חפצה מאוד בקרבתו, והיא מתכוונת מיד לבוא איליו לשמחה של הוללות ר"ל. בעל המלון ציווה עליו להתכונן במהרה כי חפץ הוא בטובת העובדת.

ר' פנחס לא איבד את עשתונותיו, ועל אתר קפץ וענה לבעל המלון: מה פשר הבהלה סביב העניין? והרי בוודאי ובוודאי אשמח בעניין, בהיותי אני וחברי המלווה אותי זה זמן רב רחוק מהבית, ומה מאוד הייתי חפץ להתהולל קימעא. אלא בקשה אחת יש לי: יש לי עמדי כסף רב באמתחתני. אנא תן לי ארון עם מפתח, שם אוכל לשים את כובעי את רדידי ואת צרור הכסף שאיתי. בעל המלון שמח בהסכמתו ומילא את מבוקשו. מיד פשט ר' פנחס את כובעו ואת מעילו, שמם בארון לצד כספו ונעל את הארון.

פתאום קפץ ר' פנחס, ותוך גרדת מצחו קרא ואמר: והלא חברי המלווה אותי בנסיעתי גם הוא בטח ירצה להשתתף בחגיגה, ומה מאוד יכעס אם לא אביאנה הנה, ותוך כדי דיבור החל במרוצה חפזה החוצה. בעל המלון לא חשש לעצור בעדו, שהרי לבטח לא יעזוב את בגדיו ואת כספו הנשארים בארון.

ר' פנחס רץ מיד לשוטרים שהיו ברחוב, סיפר להם דבריהם כהווייתם, ולראייה הציג בפניהם את מפתח הארון ואף מסר את סכום הכסף המדויק שהיה שם. השוטרים החזירו לו את אשר לו, אסרו את בעל המלון ועובדי המקום וסגרו את שעריו לנצח.

כשהגיע ר' פנחס לבית רבו, חיכה לו הבית אהרן על מפתח הדלת, הרה"ק קיבלו בסבר פנים יפות, התכופף לעברו ונשקו על מצחו! וכך אמר לו: אין הנשיקה על עצם המסירות נפש, שהרי כל יהודי ירא שמיים היה נדרש ממנו לנהוג כן. הנשיקה היא על אי איבוד העשתונות בשעת ניסיון, על העצה והתחבולה! הבית אהרן איחל לר' פנחס מזל טוב, ושמח עם תלמידו החסיד עד חזרתו לארה"ק^ט.

^ט מקור כל הפרק הוא מחוברת שכתב ר' יצחק משה אמתי-ורהפטיג. לדבריו שמע הוא בעצמו את הסיפור מר' ישראל קופיל'ס.